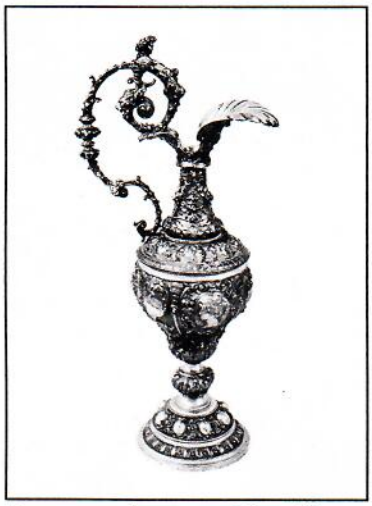
Gaff Yacht Society

PÅ RIDDARFJÄRDEN

1989

GYS — har en brokig och festlig historia, Lars Porne berättar:

Det var då det ...!!

Några har nog undrat vad Gaff Yacht Society är för något.
Huru utalas det? Gör det ont?
Den senare frågan kan kanske besvaras med både ja och nej.
Nejet skulle i så fall illustreras av första strofen i GYS' jubileumsmanifestation, från 1980:

Nämn ett märkligt fenomen — fruktat av var hamnkapten.
Det måste bli: Gaff Yacht Society!

Det har nämligen hänt att glada gysare i någon natthamn fört vad mindre toleranta människor kallar oväsen.
Ja-svaret på samma fråga får man kanske ur den sista strofen i jubileumsmanifestationen:

Vi är segelkonstens värn. Kropp och själ av idel järn,
tagna uti — Gaff Yacht Society. Skål!

Gaff Yacht Society är alltså lek och allvar, glädje och , ja vad då?
Systembolagets fonetiker skulle, tror vi, ha besvarat den allra första frågan (Huru uttalas det?) sålunda: Gäff Jått Såsajetí.

Där har vi alltså alla svaren. Gaff Yacht Society betyder på svenska Gaffelseglarsällskapet. Det låter bättre på engelska.

Det var väl inte därför namnet hittades på av stiftarna utan snarare hade de en vision av att sällskapet skulle ta kontakt med likasinnade i andra länder ute i världen. Sverige har aldrig haft monopol på gaffelriggade yachter.

Den 11 februari 1960 stiftades GYS av ett gäng herrar med gamla yachter i mer eller mindre sjunkande tillstånd. De tyckte att andra segelsällskap (KSSS) inte skulle få skulden för deras upptåg och dessutom ville de något mer. Därför står det i stiftelseurkunden:

Föreningens syftemål är att vidmakthålla segelsportens traditioner och medelst gott sjömanskap hedra dessa. Vidare att verka för äldre rigg- och båttypers bevarande för att förhindra likriktning inom seglingen.

Interimsstyrelsen bestod av herrar stiftare: (i den ordning de står på dokumentet) Sten Sjöberg, Richard B Boström, Lars G Löfgren, Bo Sundberg, Jan Westerlind samt Carl Ivar Gyllenberg. Sist men inte minst, skulle man väl kunna säga om den sistnämnde, som bl.a. föreslog namnet.

Sedan den mest studentikosa tiden har GYS gjort mycket och gör alltjämt mycket för de ideal som uttrycks i stiftelseurkunden. Där kommer naturligtvis den årliga regattan på Riddarfjärden (enligt GYS-terminologin kallad Riddarhavet) in.

The Scandal Beauty Trophy Race heter den efter skärgårds-55:an Scandal Beauty, som brukade ligga i vattnet även vintertid och samla på sig en skog av vackert sjögräs, vilket tjänade som gömställe för allehanda småkryp och som barnkammare för fiskyngel av alla de slag.

Någon hittade den hiskeliga bucklan av, tror vi, tenn, inte helt olik och absolut inte vackrare än America's cup, men fördenskull inte mindre åtråvärd.
Kappseglingsbanan var naturlig. Riddarhavet var förr en vanlig skådeplats för seglares kraftmätningar, inte minst minns vi, eller våra föräldrar eller far/morföräldrar, den magnifika regattan vid Stadshusets invigning 1923 vid platsen för gamla Eldqvarn.

Den första inteckningen togs av 40:an Sagitta med Nils Adler som rorsman och den franske superseglaren och numera hedersmedlemmen Eric Tabarly som gast.
På den tiden, innan GYS hade hittat på det här med Segelbåtens Dag, inleddes regattan med regattamiddag på lördagkvällen och sedan kom kappseglingen följande dag, söndagen.
Det var då, det.
Till sist ytterligare en strof ur jubileumsmanifestationen:
Liva upp en tradition — bryta mot all konvention, det klarar vi, Gaff Yacht Society. Hej!

När Gaff Yacht Society 1965 inbjöd till kappsegling för större yachter på Riddarfjärden så var detta en nyhet för oss samtida, men egentligen en gammal ide' — så här såg det ut vid Stadshusets invigning 1923.

De olika separata klasser som kappseglar har två delseglingar (heat) på lördagen (11.00 och 14.00) samt en tredje söndag kl 9.00.
Allehanda träbåtar, även sådana som ej är byggda att passa viss klass, deltager i the Scandal Beauty Trophy Race kl 12.00 på söndagen.

SOL OCH SOMMAR — EN IDYLL?

Under 2:a världskriget var ju vinden ej ransonerad varför kappseglingarna kunde fortgå som vanligt.
Bilden är tagen 1944 och visar ett startfält "femmor" — den näst minsta av den internationella R-regelns klasser.

Denna 6:a, Lillevi, byggdes i Åbo 1938. Numera är den sedan länge svenskägd med nr 68 i seglet.
Sex metersklassen var som populärast under tjugo- och trettiotalet men återuppväcktes i början av sjuttiotalet.

May Be IV byggdes på Rams-varvet år 1936. Beställare var den mycket seglingsintresserade skeppsredaren Sven Salén.

En 5.5-yacht är ett dyrt kappseglingsredskap — precis som för andra R-båtar så är varje yacht individuellt designad. Bakom flera framgångsrika svenska 5.5:or stod finansiärerna Wallenberg och Salén, båtarna fick sedan heta Wasa med olika nummer efter. Den sista Wasa-båten tog guld i Mexiko-OS med bröderna Sundelin som besättning.

De båtar som mäter 8 enheter enligt den gamla internationella regeln, kallas förstås "åttor". Denna klass hade sin storhetstid mellan världskrigen, men 50 år senare väcktes intresset igen och 1980-talet har sett flera nybyggen sjösättas.

Båten med nr S3 heter Wanda. Ursprunglig köpare var Herman Nachmansson. Den var i familjens ägo i över 35 år tills den köptes av Lasse Björk och Dan Stenlund. Wanda ägs nu av Lasse och GYS-ordföranden Göran Edin med fru.

8 S3
Int 8M R-yacht
Byggd 37 på Gamlebyvarvet
Konstruktör: Tore Holm
Längd: 15,32
Bredd: 2,43
Djupg.: 2,02
Depl.: 8,8 ton
Segelarea 77 m²

The Scandal Beauty Trophy Race startar kl 12.00 på söndagen. Som synes av denna startbild från 1983 deltar träbåtar av varierande storlek, utseende och ålder. (De äldsta båtarna är från 1800-talet) Ett system med handikappberäkning skall göra att viss rättvisa skipas. (En stor båt seglar normalt fortare än en liten)

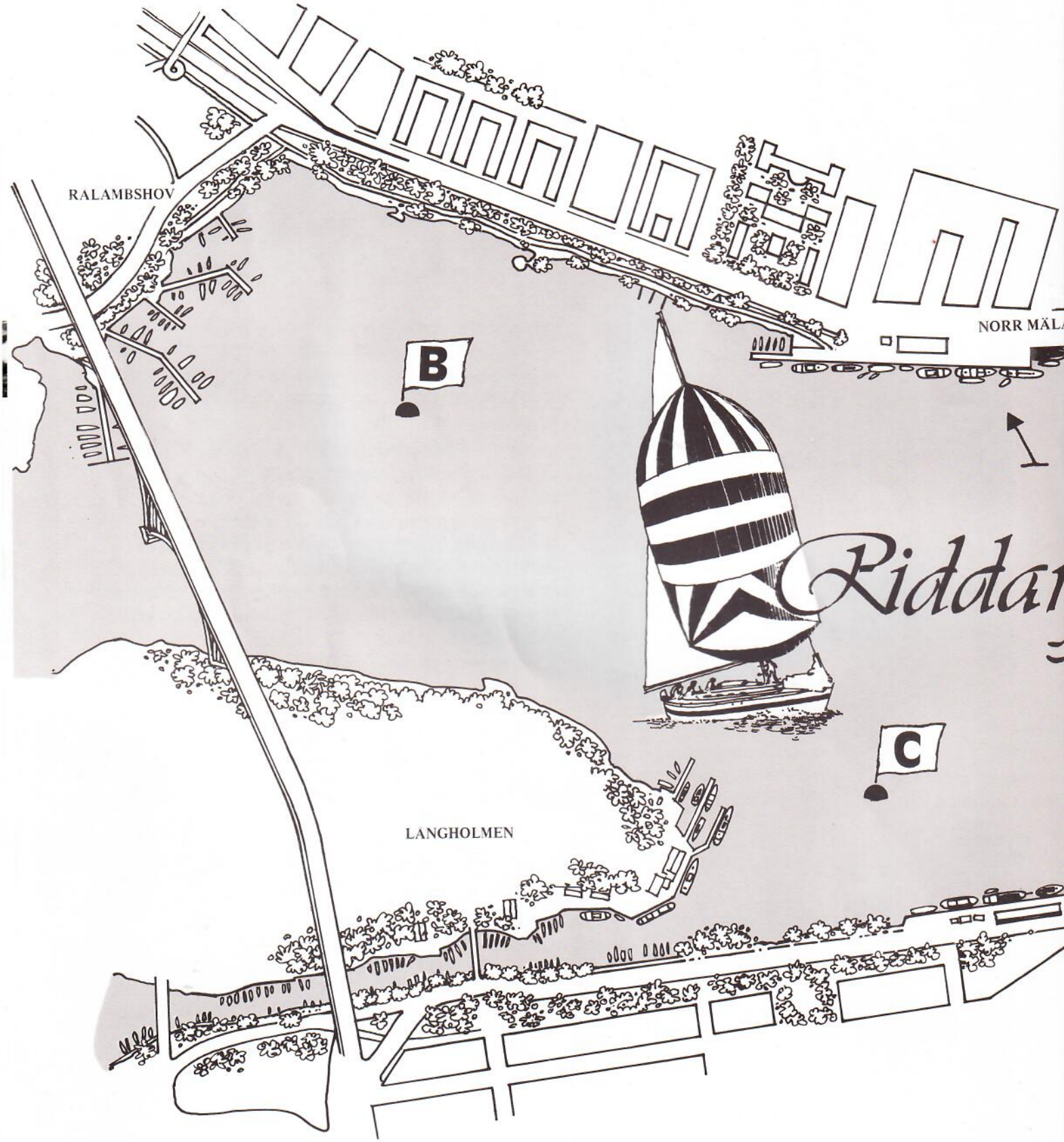

Britt-Marie är en legendarisk yacht. Byggd för Erik Åkerlund till 1921. 20-talets kanske mest vinstrika kappseglare.
Ombyggd första gången redan på 30-talet. Seglades detta årtionde över atlanten. Förföll på 50-talet och köptes sjunken för 50:- av Harald Undén och Lasse Bergström. Renoverades och var snabbaste båt i Gotland runt något år på 60-talet. Låg i träda 16 år på land innan nytt konsortium fullföljde Bergström-Ridder-Undén-idéerna. Som Fågel Fenix kom Britt-Marie i sjön 1988 med senaste nytt i mast och segel samt även i roder och köl.
Bilderna visar yachten på 20-talet.

95 S8
förbyggd 95 m²
skärgårdskryssare
Byggd 1921 Holms yachtvarv
Konstruktör: Tore Holm
Längd: 21,23
Bredd: 2,68

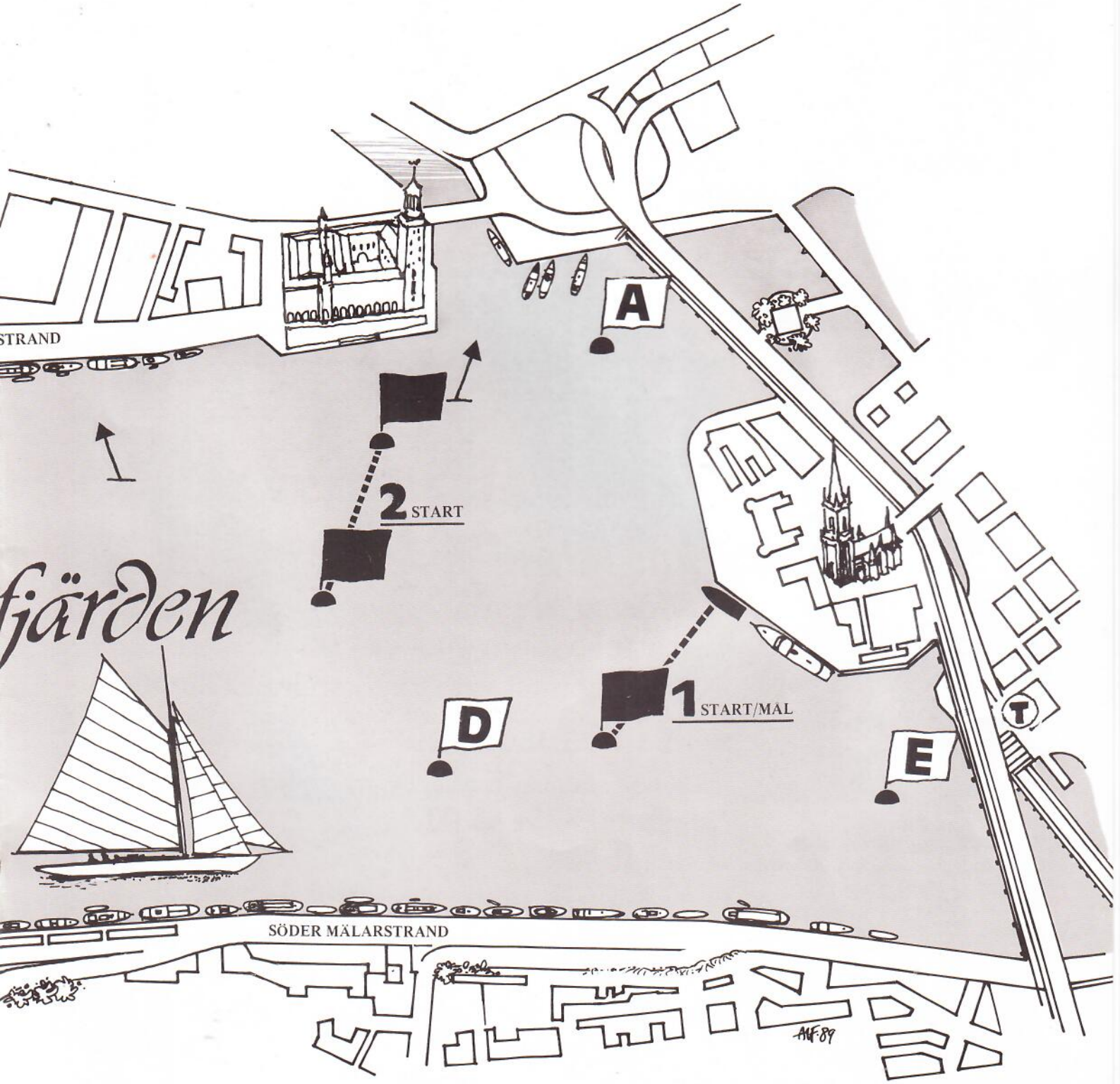
Så seglar vi på Riddarfjärden

Under Segelbåtens Dag seglar Gaff Yacht Society på två nästan identiska banor. Det är bara startplatserna som skiljer.
Bana 1 har start och mål utanför Riddarholmen. Bana 2 startar utanför Stadshuset och har också mål utanför Riddarholmen. Bägge banorna sträcker sig i en oval runt fjärden och båtarna ska runda märkena i ordningen **B**, **C**, **D** och **A**. Banan seglas normalt tre varv och på sista varvet ska märket E rundas innan målgång.
På bana 1 seglar klassbåtar mot varandra — allt från smala M22:or till jättestora 8:or och 10:or etc. Alltså båtar som är likadana tävlar mot varandra.
På bana 2 seglar vi den berömda "The Scandal Trophy Race". Där får bara äldre större träbåtar delta. Maximalt 50 stycken får finnas på startlinjen.
När seglingen börjar skjuter man från

startfartyget först ett sk tiominutersskott och sedan ett femminutersskott — detta för att ge seglarna en förvarning och en möjlighet att ställa sina klockor. Exakt fem minuter efter det andra skottet kommer startskottet för den första klassen. Sedan startar de olika klasserna med fem minuters mellanrum.
Vinnarbåten i varje klass får ett målskott, de andra ett tut. När dagens seglingar avslutats skjuts ett avslutningsskott efter sista båt i mål.

Prisutdelningen sker söndag em på Riddarholmen.
Du som vill ha en bra överblick av banan ska placera dig på Skinnarviksberget och du som vill komma lite närmare båtarna ser fint från Stadshuset, utefter Norr Mälarstrand, på Långholmen och Riddarholmen.
Initierade speakers berättar om seglingen och båtarna via högtalare som är placerade, främst vid Stadshuset och på Riddarholmen.

Så här såg många kappseglare ut under seklets första decenium. Detta är Oberon som ursprungligen byggdes med ruff och var en "till kryssare förklädd racer". KSSS hade i början av seklet en uppdelning där kryssare och kappseglare utgjorde olika klasser.

Nr 01
Kryssare, numera kappseglare
Byggd 1901
Konstruktör: August Plym
Längd: 12, 38
Bredd: 2,51
Depl.: 3,2 ton
Segelarea: 70 m²

Dafne är byggd år 1909 och firar således 80-års jubileum.

95 S20
95 m² Skärgårdskryssare
Konstruktör: Albert Andersson
Längd: 14,00 Depl.: 9 ton
Bredd: 3,00 Segelarea: 95 m²
Djupg.: 2,00

Denna smäckra båt, Trumph, har varit i samma familjs ägo sedan 1923. Jakten vann på 20-talet hälften av de tävlingar man deltog i. Det är den enda större skärgårdskryssaren som har kraftigt böjd masttopp.

75 S27
75 m² Skärgårdskryssare
Byggd 1921 i Köpenvik, Tyskland
Konstruktör: Gustav Estlander
Längd: 17,40
Bredd: 2,55
Djupg.: 2,00
Depl.: 7,0 ton
Segelarea: 75 m²

För ca 65 år sedan såg det ut så här på Kanholmsfjärden. Det är 40:an Aurora och i bakgrunden Britt-Marie.

40 S19
40 m² Skärgårdskryssare
Byggd 1920
Konstruktör: Knut Holm
Längd: 13,00
Bredd: 1,90
Segelarea: 40 m²

Thelma heter denna jakt som för drygt 30 år sedan låg på botten i en vik ute i Saltsjöbaden.

150 S4
inmätt som
150 m² Skärgårdskryssare
Byggd 1906, Neglingevarvet
Konstruktör: Hugo Schubert
Längd: 16,00
Bredd: 3,42
Djupg.: 2,42
Depl.: 12 ton
Segelarea 150 m²

Denna lätta mahognykappseglare bär namnet "X". Man tävlade i både Europa och i USA med liknande båtar fram till första världskriget. X är en av de få återstående av dessa racers, den enda som finns kvar i Norden.

50 m² kappseglare
Byggd 1912 på Löholmsvarvet
Längd: 11,97
Bredd: 2,25
Djupg.: 1,60
Depl.: 2 ton
Segelarea: 50 m²

Gun är en av de vackraste av de stora skärgårdskryssarna. Enligt rykten ska Gun vara såld till Finland — håller våra rariteter på att gå förlorade till utlandet?

75 S1
75 m² Skärgårdskryssare
Byggd 1918 på Hästholmsvarvet
Konstruktör: Erik Salander
Längd: 16,60
Bredd: 2,57
Djupg.: 1,82
Depl.: 8 ton
Segelarea: 75 m²

År 1908 antogs "Skärgårskryssarregeln". Den första båt som beställdes var Älfvan. Den byggdes efter reglerna för 30 m²-klassen. Älfvan ser fortfarande ut som hon gjorde då seklet var ungt.

30 m² skärgårdskryssare
Byggd 1908
Konstruktör: E. Salander
Längd: 8,10
Bredd: 1,98

För att deltaga i Scandal Beauty Trophy Race skall båten vara av trä samt ha minst 40 m² segelarea. I år har arrangörsklubben GYS gjort ett undantag och speciellt inbjudit 22 m² och 30 m² skärgårdskryssare.
Här en skärgårds 22:a

Gerdny är byggd i 35 mm mahogny på ekspant (dock är vart tredje spant av järn, ett s.k. kompositbygge). Däcket är i oregon pine på denna jakt som tillhör de längsta på fjärden. Gerdny var en av de första 95:or som riggades med bermudarigg (dvs vanligt triangulärt storsegel). Storseglets bom var extremt lång — den mätte nästan nio meter. Bilden är tagen på 20-talet då båten ägdes av mannen till höger, Bio-Anders, ägare till Saga-biografen i Luleå.

95 S4
95 m² Skärgårdskryssare
Byggd 1920
Hasselströms varv Sanda
Konstruktör: Salander
Längd: 18,60
Bredd: 2,85
Djupg.: 2,15
Depl.: 9,1 ton
Segelarea: 87 m²